

Verndun vatnsbóla Selfoss gegn jarðraski í Ingólfsfjalli

Guttormur Sigbjarnarson, Freysteinn Sigurðsson

Greinargerð GS-FS-88-01

VERNDUN VATNSBÓLA SELFOSS GEGN JARÐRASKI Í INGÓLFSFJALLI

Samkvæmt beiðni bæjarstjóra Selfosskaupstaðar fóru Davíð Egilson frá Náttúruverndarráði og Guttormur Sigbjarnarson frá Orkustofnun föstudaginn 2. desember til Selfoss til fundar við forráðamenn vatnsveitunnar þar og til vettvangskönnunar á vatnsbólavæðinu undir Ingólfsfjalli. Tildrög þessa eru áform, sem eru á döfinni, um efnisnám og vinnslustöð við Ingólfsfjall í næsta nágrenni vatnsbólanna, og óskaði Selfosskaupstaður umsagnar þessara stofnana um hugsanlegar afleiðingar slíkrar starfsemi. Niðurstöður þessarar skoðunarferðar, fyrri rannsókna og umræðum um þær eru, **að hvers konar jarðrask vegna mannvirkjagerðar og efnisvinnslu í hlíðum Ingólfsfjalls á vatnasviðum vatnsbólanna, virkjaðra sem óvirkjaðra, eru ósamrýmanleg neysluvatnsöfluninni.** Hér á eftir verður vikið að þýðingar- mestu atriðunum í sambandi við vatnsverndunina.

Sérfræðingar Orkustofnunar hafa verið vatnsveitu Selfoss til ráðgjafar í vatnsöflunarmálum í að minnsta kosti síðastliðna tvo áratugi. Megin niðurstöður þessara fjölmörgu athugana eru dregnar saman í greinargerð Freysteins Sigurðssonar: "Um vatnsöflun fyrir Selfoss. FS-88/06", er hann tók saman í júní síðastliðnum, þar sem hann gerir einnig áætlanir um framhald rannsókna. Fljótlega fór að bera á hagsmunaárekstrum á milli vatnsnámsins og jarðefna- vinnslu, eftir að vatnsveita Selfoss hóf að nýta núverandi aðalvatnsból. Árið 1976 tók Orku- stofnun saman álitserð um nauðsynlegar verndunaraðgerðir vegna þess með greinargerðinni "Verndunaraðgerðir vegna vatnsbóls Selfoss, OSJKD 7611," eftir Guttorm Sigbjarnarson, þar sem afmörkuð eru ákveðin verndarsvæði. Síðari rannsóknir hafa staðfest þetta álit.

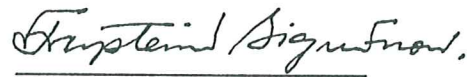
Að núverandi mati sérfræðinga Orkustofnunar er verndarþörfin vegna aðalvatnsbólans síst ofmetin í þeirri greinargerð, þar sem allar megin forsendur hennar standa óbreyttar, þrátt fyrir mun nánari rannsóknir. Lindasvæðin undir Ingólfsfjalli sækja vatn sitt í lek jarðlög þess, en sprungur og misgengi hafa veruleg áhrif á rennislíðir vatnsins í berginu. Í skriðufótum fjallsins rennur vatnið úr berginu inn í malar- og aurkeilur, sem teygja sig undir og út í mýrina neðan skriðurótanna, þar sem það sprettur upp sem lindir mislangt frá fjallinu. Vatnið í mal- ar- og aurkeilunum er þó ekki aðeins upprunnið frá lekum berglögum, heldur safnast stöðugt í þær úrkomu- og leysingavatn frá skriðunum og fjallshlíðunum og blandast saman við það fyrrnefnda. Hvers konar jarðrask í skriðuhlíðunum veldur því mengun á vatninu og hafa fundist greinileg dæmi um það við núverandi brunngerð. Gott lindasvæði liggur sunnan undir núverandi efnisnámu. Það verður ekki nýtt sem neysluvatn á meðan efnistaka fer þar fram. Rétt er að taka það fram hér, **að núverandi efnistaka hefur færst það mikið til austurs, að hún er komin inn á áætlað verndarsvæði árið 1976 og má því alls ekki fara lengra í þá áttina.**

Vatnsvinnslan hefur aukist verulega og vatnsvinnslusvæðið stækkað að miklum mun frá því að tillögurnar um verndunaraðgerðir voru unnar árið 1976. Nú hefur verið tekið í notkun aftur eldra vatnsból við gamla veginn, þar sem hann kemur upp að suðurhlíðum Ingólfsfjalls og unnið er að virkjun lindasvæðis enn lengra austur með því, þar sem elsta vatnsveita Selfoss var. Selfosskaupstaður hefur ennfremur tryggt sér vatnsvinnsluréttinn í lindasvæðunum við Fjallstún, austast með fjallinu. Þessi stækkun á vatnsvinnslusvæðinu hefur það í för með sér, að þörfin fyrir stækkun verndarsvæðisins frá 1976 vex að sama skapi. **Vatnsbólin liggja það**

Þétt undir suðurhlíðum Ingólfsfjalls, að nauðsynlegt er að alfriða hlíðarnar fyrir jarðraski, allt frá verndarsvæði aðalvatnsbólans og austur fyrir fjallið og norður hjá Tannastöðum.

Þessar friðunaraðgerðir vegna vatnsvinnslunnar þrengja vissulega mikið að óheftri jarðefnavinnslu, en slíkt er oft nauðsynlegt. Skal því hér bent á þýðingu svæðaskipulags, sem grundvallað er á ítarlegri vatnafars- og jarðefnakortlagningu á stærri svæðum, fyrir byggðarlög í örri þróun. Með slíku svæðaskipulagi á að vera unnt að tryggja vatnsvinnslu og jarðefnanámi sem hagkvæmastar lausnir.

Guttormur Sigbjarnarson,
deildarstjóri

Freysteinn Sigurðsson
deildarstjóri